स्रवन्ति नश्यन्ति भवन्ति चान्ये । कालानुबन्धं चिर मादधाति सैवापची प्रवदन्ति केचित् । ते अन्वयः गण्डमालाया एव गण्डाः केचिदवाप्तपाकाः सन्तः स्रवन्ति, केचित् नश्यन्ति पुनः प्ररोहन्ति । अन्ये भवन्ति च । कालानुबन्धाच्चिरमादधाति या गण्डमाला चिरं तिष्ठति सैवापची इति केचिद्वदन्ति । अपच्याः साध्यत्वा दिकमाह । साध्या स्मृता पीनसपार्श्वशूलकास-ज्वरच्छर्द्दियुता त्वसाध्या । अन्येर्लक्षणमाह । वा-तादयो मांसमसृक् च दुष्टे संदूष्य मेदश्च तथा शि-राश्च । वृत्तोन्नतं विग्रथितं तु शोथं कुर्वन्त्यतो ग्रन्थिरिति प्रदिष्टः । विग्रथितं ग्रन्थिरूपम्" । गण्डमालाऽस्यस्य इनि । गण्डमालिन् तद्रोगवति त्रि० । तस्य श्राद्धे वर्ज्यतामाह मनुः "भ्रामरी गण्ड-माली च श्वित्र्यथो पिशुनस्तथा"।

गण्डमालिका स्त्री गण्डानां ग्रन्थीनां माला यत्र कप् कापि अत इत्वम् । १लज्जालुलतायाम् रत्नमा० ।

गण्डयन्त पु० गडि-झच् । १मेघे उज्ज्वलदत्तः ।

गण्डली पु० गण्ड इव भूमेरुच्छ्रूनप्रदेशः क्षुद्रशैलस्तत्र लीयते ला-क्विप् । १महादेवे "गण्डली मेरुधामा च देवाधिपतिरेव च" भा० आनु० १७अ० । "शिवसहस्र-नामोक्तौ "सुलोपः आर्षः" नीलकण्ठः ।

गण्डलेखा स्त्री लिख्यतेऽत्र लेखा स्थली गण्डः स्थलीव । १प्रशस्तगण्डस्थल्याम् ।

गण्डशिला स्त्री गण्डः भूमेरुच्छ्रूनप्रदेश इव शिला । भूमेरुच्छ्रूनप्रदेशवत् १स्थूलपाषाणे । "दृष्टोऽङ्कुशशिरो मात्रः क्षणाद्गण्डशिलासमः" भाग०३।१३।३१ ।

गण्डशैल पु० गण्ड इव भूमेरुच्छ्रूनप्रदेशः शैलः स्थूलो-पलः, शैलस्य गण्ड इव वा राजद० पूर्वनि० । भू-कम्पादिना पर्वतात् पतिते स्थूलपाषाणे अमरः । "लीलां दधौ राजतगण्डशैलः" "यस्मिन् भजन्ति कन-कोपलगण्डशैलाः" । "योषाणामुरुभिरुरोजगण्डशैलैः" इति च माघः ।

गण्डसाह्वया स्त्री गण्डेन सहिता आह्वयो यस्याः । १गण्डक्यां नद्याम् "गङ्गा च शतकुम्भा च शरयूर्गण्डका-ह्वया" भा०व०२१२अ० । [शब्दच० स्त्रियां ङीप् ।

गण्डाङ्ग पुंस्त्री गण्ड इव उच्छ्रूनमङ्गं यस्य । १गण्डके

गण्डान्त न० "नक्षत्रतिथिलग्नानां गण्डान्तं त्रिविधं स्मृतम् । नवपञ्चचतुर्थीनां द्व्येकार्द्धघटिकामितम्" ज्योति-षोक्ते तिथिनक्षत्रादीनां सन्धिसमयभेदे उपयमशब्दे १२५८ पृ० विवृतिः । [वृत्ते भावप्र० ।

गण्डारि पु० गण्डरोगस्याऽरिः नाशकत्वात् । १कोविदार-

गण्डाली स्त्री गण्डेन ग्रन्थिनाऽल्यते भूष्यते अल-घञ् गौरा०ङीष् । १श्वेतदूर्वायां अमरः । गण्डमलति-अल-अण् गौरा० ङीप् । २सर्पाक्षीवृक्षे भावप्र० । [हेम० ।

गण्डि पु० गडि-इन् । वृक्षस्य मूलाच्छाखावधिभागे (गुँडि)

गण्डिक त्रि०गण्डः बुद्बुद इवाकारेणास्यस्य ठन् । बुद्बुदो-पमे १क्षुद्रपाषाणादौ "गन्धमादनपार्श्वे तु परे त्वपर-गण्डिकाः" भा०भी०६अ० । "अपरे अस्य गन्धमादनस्यै-वावयवभूता बुद्बुदोपमाः क्षुद्रशैलाः" नील० । अल्पार्थे ङीप् स्वार्थे क क्षुद्रः । २गण्डिका क्षुद्रगण्डपाषाणे स्त्री "तथा माल्यवतः शृङ्गे पूर्वपूर्वानुगण्डिका" भा०भी०७अ० । अत्र "नगं डिकाकारयोगं करेऽणुमिति" भा० आश्व० श्लोकं कश्चिदुदाजहार तच्चिन्त्यं तस्य श्लोकस्य नग-मितिच्छेदः तदर्थस्तु नीलकण्ठेनोक्तः यथा नगं पर्वतं, डीयते विहायसा गच्छति डीः पक्षी ततः अल्पार्थे कन् डिका मशकादि तस्याकारेण योगोऽस्य तथाभूतं करे कुर्वे तथा च पर्वतमपि मशकीकर्तुं शक्नोमीति" ।

गण्डीर पु० गडि-बा०ईरन् । १समद्विलायां (गशा) ख्याते वृक्षे जटा० (गुमिया) ख्याते २शाकभेदे भरतः । ३सैन्धव-वृक्षे (सिजु) स्त्री राजनि० गौरा० ङीष् ।

गण्डु (गंडू) पुंस्त्री गण्ड्यते गडि-आधारे उनु स्त्रीत्वे अप्राणिजातिवाचकत्वात् ऊङ् । १उपधाने (वालिश) जटा० तत्र कपोलरूपवदनैकदेशव्यापारसत्त्वात्तथा-त्वम् । २ग्रन्थौ पु० शब्दार्थचि० गण्डूपदः । गण्डुः ग्रन्थिरस्यस्य सिध्मा०वा लच् । ३गण्डुल ग्रन्थियुते त्रि० । पक्षे मतुप् । गण्डुमत् तत्रार्थे त्रि० स्त्रियां ङीप् ।

गण्डूपद पुंस्त्री०गण्डूः ग्रन्थयः तद्युतानि पदानि यस्य । (केँचो) १किञ्चुलके अमरः । स्त्रियां ङीष् । अल्पार्थे ङीप् । गण्डूपदी २क्षुद्रकिञ्चुलके अमरः । [हेमच० ।

गण्डूपदभव न० गण्डूपद इव भवति भू-अच् । १सीसके

गण्डूष पु० गडि-ऊषन् । १मुखपूरणे २मुखान्तर्धृतजलादौ च "गण्डूषमुज्झितवता पयसः सरोषम्" माघः । "मु-खोष्णः स्नेहगण्डूषो नस्यं स्नैहिकमेव च" सुश्रु० । "अपां द्वादशगण्डूषैर्मुखशुद्धिर्विधीयते" व्या० त० । "तस्य जह्नुः सुतो, गङ्गां गण्डूषीकृत्य योऽपिबत्" भाग० ८।१५।३। "गजाय गण्डूषजलं करेणुः" कुमा० । ३हस्ति